

DOPAD CHOLEROVEJ EPIDÉMIE V ROKU 1831 NA FARNOSTI SPIŠSKÉHO BISKUPSTVA (NA ZÁKLADE DRUHOPISOV MATRÍK)¹

MONIKA BIZOŇOVÁ

INŠTITÚT HISTÓRIE, FILOZOFICKÁ FAKULTA, PREŠOVSKÁ UNIVERZITA V PREŠOVE
INSTITUTE OF HISTORY, FACULTY OF ARTS, PREŠOV UNIVERSITY IN PREŠOV
monika.bizonova@unipo.sk

THE IMPACT OF THE CHOLERA EPIDEMIC IN 1831 ON THE PARISHES OF THE BISHOPRIC OF SPIŠ (BASED ON DUPLICATE REGISTRIES)

Abstract: The Bishop's Archive in the Spišská Kapitula in Spišské Podhradie preserves one of the most important sources for researching about the past. It is a duplicate of registries from the territory of the entire Spiš diocese (Spiš, Liptov and Orava region). These duplicates are written from 1788 to the present (annually these duplicates are made and kept in the Bishops' Archive). One part of this department are also duplicates of the registry of the deceased from 1831, which bring us very important informations from the year of the spread of cholera in the Spiš diocese. The presented study provides informations on the incidence of cholera in selected parishes and also provides information on the number of deaths from the disease and comparison with another years.

Keywords: cholera; Spiš diocese; archive; duplicate; registry; year 1831; Roman Catholic Church
THEOLOGICAL REVIEW, Vol. 93, 2022, No. 3 - 4, Number of Article 3, p. 315 – 325.

DOI: 10.14712/12117617.93.3-4.3

Choroby a epidémie sú súčasťou dejín ľudstva už niekoľko tisícročí a sú úzko späté aj s dejinami Uhorska. Už krátko po šírení cholery v roku 1831 uhorská vrchnosť pristúpila k rôznym opatreniam, ktoré mali zabrániť šíreniu tejto nákazy, či už to bolo uzatvorenie hraníc, kontroly na hraniciach alebo rôzne. Samozrejme nie všetky opatrenia sa stretli s pochopením u jednoduchého obyvateľstva a na niektorých miestach v Uhorsku vyústili do miestnych vzbúr, či nakoniec až do samotného cholerového povstania² v roku 1831, ktoré nabralo masový charakter.

Šírenie jednotlivých epidémií môžeme sledovať aj vo veľmi dôležitých prameňoch – matrikách zomrelých jednotlivých cirkví v Uhorsku. Pre túto štúdiu sme si vybrali ako príklad niekoľko rímskokatolíckych farností zo Spišského biskupstva, kde sa cholera v roku 1831 šírila podobne rýchlo ako v iných častiach

¹ Štúdia vznikla ako výstup z riešenia projektu APVV-20-0613 *Epidémie na území Slovenska v 17. – 19. storočí*.

² KÓNYA, Peter. Zámutov – jedno z centier cholerového povstania r. 1831. In *Annales historici Presovienses* 21, 2021, č. 1, s. 23.

Uhorska. Práve Biskupský archív v Spišskej Kapitule v Spišskom Podhradí uchováva jeden z najdôležitejších prameňov k poznaniu minulosti. Sú ním druhopisy matrík z územia celej Spišskej diecézy, teda Spiša, Liptova a Oravy, ktoré tvoria vo fonde *Spišské biskupstvo* oddelenie *Matrika*. Z časového hľadiska sú tieto druhopisy vymedzené od roku 1788 až do súčasnosti, nakoľko každoročne sú do Biskupského archívu tieto druhopisy vyhotovované a uchovávané.

V tomto oddelení nájdeme záznamy pokrstených (*Matrica baptisatorum*), sobášených (*Matrica copulatorum*), zomrelých (*Matrica defunctorum*) a birmovaných (*Matrica confirmatorum*). Súčasťou tohto oddelenia sú aj druhopisy zmiešaných manželstiev (*Matrica mixtae*).

Samotný systém viazania týchto druhopisov sa postupne menil. Od roku 1788 až do súčasnosti je rozličný. Kým od roku 1788 po rok 1796 sú druhopisy viazané podľa archidiakonátov (Spiš, Liptov a Orava), tak v rokoch 1797 – 1820 je to systém viazania podľa jednotlivých archidiakonátov a následne dekanátov v časových obdobiach 1797 – 1808 a 1809 – 1820. V nasledujúcich rokoch 1821 - 1947 sú tieto druhopisy viazané už jednotlivo podľa rokov (napr. v jednom zväzku nájdeme krsty z celej diecézy z obdobia jedného roku). V roku 1948 sa upustilo od tohto zvyku viazania a dnes sa vyhotovujú knihy druhopisov podľa jednotlivých farností.

Súčasťou tohto oddelenia sú aj druhopisy matriky zomrelých z roku 1831,³ ktoré nám prinášajú veľmi dôležité informácie z roku šírenia sa cholery na území Spišského diecézy. Kniha druhopisov zomrelých zo spomínaného roku svojou objemnosťou naznačuje, že úmrtnosť sa v tomto roku naozaj zvýšila, nakoľko zaberá dvojnásobne viac priestoru ako ostatné knihy druhopisov. Zvýšenú úmrtnosť sa pokúsime dokázať aj na príklade niektorých vybraných farností Spišskej diecézy.

V jednotlivých farnostiach svoju pozornosť zameriame na informácie týkajúce sa prvého záznamu o zomrelom na cholere. V tomto bode však narážame na závažný problém, pretože v tomto období ešte farári Spišskej diecézy do matrík nezapisovali príčinu úmrtia. Túto informáciu môžeme však väčšinou nájsť ako poznámku alebo pri záznamoch, či bol zomrelý pred smrťou zaopatrený sviatosťami alebo nie (*provisus in cholera/improvisus in cholera*). Avšak v niektorých prípadoch je to však nejasné a môžeme iba predpokladať, že postihnutého choleroou miestny farár nestihol zaopatriť, pretože smrť nastala nečakane, či rýchlo (*repente obiit improvisus*), prípadne stihol ho iba vyspovedať (*confessus*).

V niektorých prípadoch farností však nachádzame cenné informácie na konci záznamov pred overením druhopisu, kde miestny farár mohol zanechať nejaké

³ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831.

informácie o roku 1831 a o šírení cholery navyše. V niektorých prípadoch poskytol farár aj presné čísla nakazených, zomrelých a vyliečených.⁴

Základným cieľom tohto príspevku je sledovať prvé a posledné zápisy o úmrtiach na cholera v jednotlivých vybraných farnostiach, v ktorých sa tento údaj dá nájsť. Budeme si však všímať iba priame zápisy o úmrtí na toto ochorenie, pretože nie všetci kňazi túto informáciu v danom období zaznamenávali. Ďalším cieľom tejto štúdie je porovnanie celkového počtu úmrtí vo vybraných rokoch 1830, 1831 a 1832 a taktiež aj na základe druhopisov vypracovanie vekového zloženia zomrelých na toto ochorenie a tým pádom aj zistenie, ktorú vekovú skupinu cholera najviac postihla.

Farnosť Kluknava

Túto farnosť môžeme uviesť ako príklad farnosti, v ktorej nevieme jednoznačne určiť prvého zomrelého na cholera, nakoľko miestny kňaz túto informáciu neuviedol v žiadnom zázname pri jednotlivých zomrelých. Avšak čo je najdôležitejšie: miestny kňaz na konci druhopisu zanechal veľmi vzácne informácie o príslušnom roku 1831, keď vo farnosti zaznamenal zvýšenie počtu zomrelých a podľa jeho slov to bolo kvôli šíreniu cholery.

Tým pádom nám zanechal veľmi presné informácie, keď píše, že nákaza cholery sa v materskej farnosti Kluknava objavila 29. júla a trvala do 1. októbra daného roku. Vo filiálke Richnava to bolo od 16. augusta do 5. októbra, vo filiálke Hrišovce od 21. augusta do 6. októbra a v poslednej filiálke Kaľava od 30. augusta do 20. októbra.

Následne miestny kňaz podáva informácie o počte nakazených, vyliečených a zomrelých na cholera. V Kluknave to bolo 146 nakazených, z ktorých 90 zomrelo a 56 sa vyliečilo. V Richnave sa nakazilo 74 ľudí, z ktorých sa vyliečilo 24 ľudí a 50 veriacich podľahlo tejto nákaze. V Hrišovciach sa celkovo nakazilo 46 ľudí, z ktorých zomrelo 27 a vyliečilo sa 19 osôb. V poslednej filiálke Kaľava sa nakazilo 16 obyvateľov a všetci sa vyliečili. Nasleduje veľmi dôležitá poznámka, v ktorej kňaz informuje o celkovom počte zomrelých za rok 1831 v počte 238 osôb. Zomrelých na cholera bolo v tomto roku 167 osôb. Z hľadiska percentuálneho až 70,16 % zomrelých v roku 1831 vo farnosti Kluknava podľahlo cholere.⁵

⁴ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Kluknava.

⁵ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Kluknava.

Farnosť Vyšný Slavkov

Farnosť Vyšný Slavkov bola v danom období tvorená materskou farnosťou Vyšný Slavkov a menšími osadami v okolí.⁶

Prvý záznam o úmrtí na cholera sa objavuje 27. augusta 1831, keď jej podľahlo päťročné dievča. Posledný zápis na toto úmrtie sa objavuje 24. septembra 1831.

Po štúdiu druhopisov matrík sme sa dopracovali k následnému záveru: v roku 1831 zomrelo v spomínanej farnosti celkovo 40 ľudí a z toho na cholera 18 ľudí, čo činí 45 % z celkového počtu úmrtí za daný rok.⁷ Nasledujúca tabuľka je tvorená záznamami, ktoré sme získali štúdiom matrík z rokov 1830, 1831 a 1832 pre porovnanie úmrtnosti v jednotlivých rokoch.⁸

Farnosť Vyšný Slavkov	1830	1831	1832
Počet úmrtí	28	40	16

V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť vekové zloženie zomrelých na cholera vo farnosti Vyšný Slavkov za rok 1831, z ktorého vyplýva, že najviac postihnutou skupinou boli deti vo veku 0 – 10 rokov a tiež obyvatelia vo veku 41 – 50 rokov.

Vekové zloženie zomrelých	0 – 10	11 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60	61 – viac
Počet	5	0	1	2	5	3	2

Farnosť Slatviná

Farnosť Slatviná bola v danom období tvorená materskou farnosťou Slatviná a filiálkou Vojkovec.⁹

⁶ *Schematismus venerabilis cleri almae dioecesis Scepusiensis 1830*. Leutschoviae : Joannis Werthmüller, 1830, s. 21.

⁷ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Vyšný Slavkov.

⁸ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum, farnosť Vyšný Slavkov 1830, 1831, 1832

⁹ *Schematismus venerabilis cleri almae dioecesis Scepusiensis 1830*. Leutschoviae : Joannis Werthmüller, 1830, s. 21.

Cholera sa prvýkrát v matričných záznamoch objavuje dňa 19. augusta 1831, keď jej podľahol 48-ročný muž. Poslednýkrát zasa dňa 12. septembra 1831.¹⁰

Na základe štúdia druhopisov sme sa dopracovali k celkovému výsledku. V roku 1831 vo farnosti zomrelo celkovo 39 ľudí a z toho podľa záznamov na cholery 25 osôb, čo činí 64,1 % z celkového počtu úmrtí za celý rok. V nasledujúcej tabuľke uvádzame aj porovnanie počtu úmrtí za jednotlivé roky 1830, 1831 a 1832 vypracované na základe druhopisov zo spomínaných rokov.¹¹ Z daných záznamov je teda zrejmé, že úmrtnosť v roku 1831 bola porovnateľne vyššia ako v ostatných uvádzaných rokoch.

Farnosť Slatviná	1830	1831	1832
Počet úmrtí	11	39	11

V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť vekové zloženie zomrelých na cholery vo farnosti Slatviná za rok 1831, z ktorej vyplýva, že najviac postihnutou skupinou boli ľudia vo veku 41 – 50 rokov a následne deti vo veku 0 – 10 rokov.

Vekové zloženie zomrelých	0 – 10	11 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60	61 – viac
Počet	5	3	2	2	8	2	3

Farnosť Spišské Vlachy

Farnosť Spišské Vlachy bola v danom období tvorená materskou farnosťou Spišské Vlachy a filiálkami Dobrá Vôľa, Kolinovce a Galmus.¹²

Prvýkrát sa so záznamom o cholere stretávame 5. augusta 1831, keď jej podľahla 67-ročná žena v Spišských Vlachoch, ktorá má ako prvá zápis o úmrtí na toto ochorenie. Posledný zápis úmrtia na cholery sa objavuje 30. septembra 1831.

Na základe štúdia druhopisov sme sa dopracovali k celkovému výsledku. V roku 1831 vo farnosti zomrelo celkovo 343 osôb, pričom z nich cholere podľahlo 219, čo je v percentuálnom vyjadrení 63,84 % z celkových úmrtí za daný rok.¹³

¹⁰ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Slatviná.

¹¹ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum, farnosť Slatviná 1830, 1831, 1832.

¹² *Schematismus venerabilis cleri almae dioecesis Scepusiensis 1830*. Leutschoviae : Joannis Werthmüller, 1830, s. 19.

¹³ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Spišské Vlachy.

V nasledujúcej tabuľke uvádzame aj porovnanie počtu úmrtí za jednotlivé roky 1830, 1831 a 1832 vypracované na základe druhopisov zo spomínaných rokov.¹⁴ Z daných záznamov je teda zrejmé, že úmrtnosť v roku 1831 bola porovnateľne vyššia ako v ostatných uvádzaných rokoch.

Farnosť Spišské Vlchy	1830	1831	1832
Počet úmrtí	124	343	61

V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť vekové zloženie zomrelých na cholera vo farnosti Spišské Vlchy za rok 1831, z ktorého vyplýva, že najviac postihnutou skupinou boli ľudia vo veku 31 – 40 rokov. Za ňou nasleduje skupina najmladších obyvateľov vo veku 0 – 10 rokov.

Vekové zloženie zomrelých	0 – 10	11 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60	61 – viac
Počet	39	17	32	43	36	22	30

Farnosť Hnilčik

Farnosť Hnilčik bola v spomínaním období tvorená materskou farnosťou Hnilčik a filiálkami (dnes časti obce) Bindt, Roztoky, Dolný Hnilčik (Jerohuta, Zimná dolina a Štolvek).¹⁵

S prvým záznamom o cholere sa v matrike stretávame dňa 8. septembra 1831 a s posledným 19. novembra 1831, keď jeho obeťou bol šesťročný chlapec Ján Sandor.¹⁶ Po štúdiu druhopisov matriky zomrelých za rok 1831¹⁷ sa nám naskytli tieto informácie. Celkovo vo farnosti zomrelo 84 ľudí, pričom na samotnú cholera to bolo 23 osôb, čo percentuálne predstavuje 27,4 % zomrelých na cholera z celkového počtu úmrtí.

¹⁴ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum, farnosť Spišské Vlchy 1830, 1831, 1832.

¹⁵ *Schematismus venerabilis cleri almae dioecesis Scepusiensis 1830*. Leutschoviae : Joannis Werthmüller, 1830, s. 24.

¹⁶ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Hnilčik.

¹⁷ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Hnilčik.

V nasledujúcej tabuľke je uvedený počet zomrelých vo farnosti za roky 1830, 1831 a 1832 pre porovnanie počtu úmrtí za jednotlivé roky.¹⁸ Z daného vyplýva, že v roku 1831 sa zreteľne zvýšil počet zomrelých niekoľkonásobne v porovnaní s ostatnými uvedenými rokmi.

Farnosť Hnilčik	1830	1831	1832
Počet úmrtí	21	84	37

V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť vekové zloženie zomrelých na cholery vo farnosti Hnilčik za rok 1831. Vyplýva z nej, že najviac postihnutou vekovou skupinou boli deti vo veku 0 – 10 rokov a následne osoby vo veku 21 – 30 rokov.

Vekové zloženie zomrelých	0 – 10	11 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60	61 – viac
Počet	6	3	5	4	2	1	2

Farnosť Hnilec

Farnosť Hnilec mala v roku 1831 viacero filiálok: Pusté pole, Šikavka, Rakovec a Delava.¹⁹ Prvý prípad cholery je zaznamenaný 12. augusta 1831. Posledný zápis úmrtia na cholery je z 20. októbra 1831, keď jej podľahla 80-ročná žena. Na základe štúdia druhopisov matriky z roku 1831 sme zistili, že v danom roku vo farnosti zomrelo celkovo 36 ľudí a z toho na cholery 11 obyvateľov.²⁰ Percentuálne to predstavuje 30,5 % zomrelých na cholery z celkového počtu zomrelých v danom roku.

V nasledujúcej tabuľke je uvedený počet zomrelých vo farnosti za roky 1830, 1831 a 1832 pre porovnanie počtu úmrtí za jednotlivé roky.²¹

Farnosť Hnilec	1830	1831	1832
Počet úmrtí	29	36	13

¹⁸ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum, farnosť Hnilčik 1830, 1831 a 1832.

¹⁹ *Schematismus venerabilis cleri almae dioecesis Scepusiensis 1830*. Leutschoviae : Joannis Werthmüller, 1830, s. 25.

²⁰ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Hnilec.

²¹ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum, farnosť Hnilec 1830, 1831 a 1832.

V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť vekové zloženie zomrelých na cholera vo farnosti Hnilec za rok 1831, z ktorej vyplýva, že najpostihnutejšou vekovou skupinou boli obyvatelia vo veku 0 – 10 rokov. V ostatných vekových kategóriách sú počty zomrelých porovnateľné.

Vekové zloženie zomrelých	0 – 10	11 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60	61 – viac
Počet	3	0	2	2	2	0	2

Farnosť Závada

Farnosť Závada bola v danom roku tvorená materskou farnosťou Závada a filiálkou Uloža.²² S prvým prípadom cholery sa stretávame 23. augusta 1831 a poslednýkrát sa cholera objavila 20. októbra 1831.²³

Druhopic matriky zomrelých z roku 1831 nám poskytuje nasledujúce údaje: vo farnosti zomrelo v danom roku celkovo 86 obyvateľov. Z tohto celkového počtu cholere podľahlo 47 obyvateľov, čo činí 54,65 % z celkového počtu úmrtí vo farnosti v danom roku.

V nasledujúcej tabuľke sa nachádza prehľad celkového počtu úmrtí v spomínanej farnosti v rokoch 1830, 1831 a 1832.²⁴ Jednoznačne z nej vyplýva zvýšený počet úmrtí práve v roku 1831.

Farnosť Závada	1830	1831	1832
Počet úmrtí	35	86	-

Nasledujúca tabuľka nám sprostredkúva vekové zloženie obetí cholery v danom roku. Vyplýva z nej, že cholera najviac postihla obyvateľov vo veku 41 – 50 rokov a taktiež vo vekovej kategórii 51 – 60 rokov.

²² *Schematismus venerabilis cleri almae dioecesis Scepusiensis 1830*. Leutschoviae : Joannis Werthmüller, 1830, s. 28 – 29.

²³ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Závada.

²⁴ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum, farnosť Závada 1830, 1831 a 1832.

Vekové zloženie zomrelých	0 – 10	11 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60	61 – viac
Počet	5	8	2	6	9	9	8

Farnosť Spišský Hrušov

V roku 1831 bola farnosť v Spišskom Hrušove tvorená farou v Spišskom Hrušove a filiálkami Vítkovce a Chrašť nad Hornádcom.²⁵ S prvým prípadom cholery sa stretávame v Bystranoch dňa 9. augusta 1831 a vo Vítkovciach 10. augusta 1831. Posledný zápis k zomrelému na cholera je z 29. septembra 1831 v Spišskom Hrušove.²⁶

Druhohpis matriky zomrelých z roku 1831 nám poskytuje nasledujúce údaje: vo farnosti zomrelo v danom roku celkovo 143 veriacich. Z tohto celkového počtu cholere podľahlo 120 veriacich, čo činí 83,9 % z celkového počtu úmrtí vo farnosti v danom roku.

V nasledujúcej tabuľke sa nachádza prehľad celkového počtu úmrtí v spomínanej farnosti v rokoch 1830, 1831 a 1832.²⁷ Jednoznačne z nej vyplýva zvýšený počet úmrtí práve v roku 1831.

Farnosť Spišský Hrušov	1830	1831	1832
Počet úmrtí	48	120	15

Nasledujúca tabuľka nám podáva informácie o vekovom zložení zomrelých na cholera. Vo farnosti Spišský Hrušov bola najviac ohrozenou skupinou práve skupina detí do 10 rokov života, ktorú tvorila vyše jedna tretina zomrelých na toto ochorenie. Nasleduje veková skupina veriacich vo veku 41 – 50 rokov.

Vekové zloženie zomrelých	0 – 10	11 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60	61 – viac
Počet	43	6	6	17	24	13	11

²⁵ *Schematismus venerabilis cleri almae dioecesis Scepusiensis 1830*. Leutschoviae : Joannis Werthmüller, 1830, s. 18.

²⁶ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Spišský Hrušov.

²⁷ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum, farnosť Spišský Hrušov 1830, 1831 a 1832.

Farnosť Lučivná

Farnosť Lučivná bola v danom období tvorená materskou farnosťou Lučivná a viacerými filiálkami: Vyšná Šuňava, Nižná Šuňava a mlynmi v Lučivnej, vo Vyšnej a Nižnej Šuňave.²⁸ S prvým prípadom úmrtia na cholery sa stretávame 8. septembra 1831 a s posledným 2. novembra 1831.²⁹

Na základe štúdia druhopisov matriky z roku 1831 sme zistili, že v danom roku vo farnosti zomrelo celkovo 90 ľudí a z toho na cholery 27 obyvateľov, čo z percentuálneho hľadiska činí 30 % úmrtí na cholery z celkového počtu úmrtí.

V nasledujúcej tabuľke je uvedený počet zomrelých vo farnosti za roky 1830, 1831 a 1832 pre porovnanie počtu úmrtí za jednotlivé roky.³⁰ Z daného vyplýva, že v roku 1831 sa zreteľne zvýšil počet zomrelých niekoľkonásobne v porovnaní s ostatnými uvedenými rokmi.

Farnosť Lučivná	1830	1831	1832
Počet úmrtí	29	90	21

V nasledujúcej tabuľke môžeme vidieť vekové zloženie zomrelých na cholery vo farnosti Lučivná za rok 1831, z ktorej vyplýva, že najpostihnutejšou vekovou skupinou boli obyvatelia vo veku 61 – a viac rokov.

Vekové zloženie zomrelých	0 – 10	11 – 20	21 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60	61 – viac
Počet	-	3	2	4	4	4	10

V rámci tohto príspevku bol predstavený veľmi dôležitý archívny prameň, a to druhopisy cirkevných matrik, ktoré sú uchovávané v Biskupskom archíve v Spišskej Kapitule v Spišskom Podhradí. Tieto archívne pramene môžeme považovať za veľmi cenný prameň z mnohých hľadísk, či už z hľadiska genealogického alebo demografického, ale zároveň aj z hľadiska dejín medicíny, keďže nám sprostredkujú informácie o šírení rôznych epidémií. Samotný príspevok je iba sondou, nakoľko pre zisťovanie výskytu cholery na Spiši bolo vybraných iba zopár

²⁸ *Schematismus venerabilis cleri almae dioecesis Scepusiensis 1830*. Leutschoviae : Joannis Werthmüller, 1830, 32.

²⁹ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum 1831, farnosť Lučivná.

³⁰ Biskupský archív v Spišskej Kapitule, fond Spišské biskupstvo, oddelenie Matrika, Matrica defunctorum, farnosť Lučivná 1830, 1831 a 1832.

farností. No aj napriek tomu môžeme vidieť, že je možné vďaka nim rekonštruovať priebeh a výskyt cholery v jednotlivých farnostiach a zároveň porovnávať mortalitu vo farnostiach v jednotlivých rokoch, či zisťovať vekovú štruktúru zomrelých (v prípade tejto štúdie napr. na cholery).